

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษานักเรียนที่มีพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่าที่ต่างกัน เกิดจากจิตลักษณะต่างๆ ของนักเรียนที่แตกต่างกันหรือไม่ 2) เพื่อศึกษานักเรียนที่มีปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่าที่แตกต่างกันหรือไม่ 3) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยทางจิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่าเพียงใด ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบไปด้วย พฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการใช้อุปกรณ์การเรียนและสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน และพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน กลุ่มจิตลักษณะเดิม ได้แก่ สุขภาพจิตดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ การได้รับการอบรมจากโรงเรียน การเห็นแบบอย่างจากครอบครัว และการปฏิบัติทางพุทธ ส่วนกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พบว่าเป็นเพศชาย 159 คน และเพศหญิง 245 คน ระดับผลการเรียนเฉลี่ย 2.57 ส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 3,500บาท ขึ้นไป

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้มี 5 ข้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูล ดังกล่าวนี้ กระทำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีก 6 กลุ่ม ผลการวิจัยที่สำคัญมี 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมาก ได้รับการอบรมจากโรงเรียนมาก และเห็นแบบอย่างจากครอบครัวมาก เป็นผู้ที่มึทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า มากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลในกลุ่มนักเรียนชาย

ประการที่สอง นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก และมีการปฏิบัติทางพุทธมากมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่ามากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลใน 1) กลุ่มรวม 2) กลุ่มนักเรียนชาย 3) กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนน้อย และ 4) กลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อย และนักเรียนที่เห็นแบบอย่างจากครอบครัวมาก มีการปฏิบัติทางพุทธมาก มีพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์การเรียนและสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวันมากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลในกลุ่มนักเรียนหญิง

ประการที่สาม นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก ได้รับการอบรมจากโรงเรียนมาก และมีการปฏิบัติทางพุทธมาก มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินมากกว่า นักเรียนประเภทตรงข้าม โดยพบผลในกลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อย

ประการที่สี่ กลุ่มตัวแปรทางจิตลักษณะร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ รวม 6 ตัวแปรสามารถทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การใช้อุปกรณ์การเรียนและสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายเงิน และภาพรวม ได้สูงสุด 29.50, 21.60, 43.50 และ 42.70% ตามลำดับ

ประการที่ห้า กลุ่มตัวแปรทางจิตลักษณะร่วมกับกลุ่มตัวแปรสถานการณ์และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 7 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านและภาพรวม ได้สูงสุด 42.70, 30.90, 48.10 และ 56.80 % ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและการปฏิบัติเพื่อการพัฒนา คือ

1. ควรเพิ่มการฝึกอบรมด้านจิตลักษณะในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เช่น สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนาแนวความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการคาดการณ์ไกลกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ฝึกให้รอดได้รอดได้
3. ควรส่งเสริมกิจกรรมในครอบครัว เพื่อสร้างความสัมพันธ์ความอบอุ่นในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า กิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การเป็นแบบอย่างที่ดี ของบิดามารดา ครูอาจารย์ การนำเด็กเข้าค่ายจริยธรรม เพื่อฝึกฝนการรู้จักอดทน กินอยู่อย่างพอดี ให้เข้าใจในเรื่องของคุณค่าแท้ ตามหลักทางพุทธศาสนาที่เน้นให้บริโภคปัจจัยสี่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ ที่แท้จริงมากกว่าคุณค่าพอกเสริม อันจะนำไปสู่พฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

This study has 3 objectives: 1) to examine whether students with different value-based consuming behaviors rely on different psychological characteristics; 2) to investigate whether students with different social situation factors practice different value-based consuming behaviors; and 3) to examine how psychological characteristic factors and social situation factors associate with value-based consuming behavior. This study contains variables in 3 aspects of value-based consuming behavior: food consuming behavior; learning materials/essential daily living materials use behavior; and spending behavior. Predominant psychological factors comprises good mental health, future orientation and self control, and need for achievement. Social situation factors contains school training, perceived family role model, and Buddhism practice. Situation-orientated factor is positive attitude towards value-based consuming behavior. Total 400 students grade 12 were recruited by purposive sampling. The sample comprises 159 males and 245 females, with GPA 2.57 on average, and mostly have average income of 3,500 Baht and over per month. The 5 hypotheses based on the interactionism model theory. Statistical analysis employs three-way analysis of variance and stepwise multiple regression analysis for both the combined groups and 6 subgroups.

Results show that:

Firstly, students with high level in terms of good mental health, school training, and perceived family role model are more likely to have positive attitude towards value based consuming behavior than that of their opposite counterpart, which is pronounced in male students.

Secondly, students with high level in future orientation and self control, and Buddhism practice are more likely to have higher level of food consuming behavior and value-based consuming behavior than that of their opposite counterpart, which is found in 1) combined groups, 2) male students group, 3) students with low level of performance, and 4) students with low monthly family income. In addition, students with high level of perceived family role model and Buddhism practice are more likely having higher level of the use of learning materials and essential daily living materials than that of their comparable counterpart, which is apparent among female students.

Thirdly, students with greater level of need for achievement, school training, and Buddhism practice are more likely to show higher level of spending behavior than that of the other counterpart, which is suggested in male students, and students with low family income per month on average.

Fourthly, six combined variables of psychological factors and situational factors are able to best predict consuming behavior, the use of learning materials and essential daily living materials, spending, and in overall aspect at 29.50, 21.60, 43.50, and 42.70% respectively.

Fifthly, seven combined variables of psychological factors, situation, and situational psychological factor can best predict behaviors in the three and overall aspects at 42.70, 30.90, 48.10, and 56.80 % respectively.

Recommendations for practice and development:

1. Training in the area of psychological traits should be added in the learning enhancement activities for higher secondary students grade 12, for example in mental health, future orientation and self control, and need for achievement, etc.

2. Perspective development should be promoted among students grade 12 to have far vision about what would be happening in the future, and learn to restrain and wait.

3. Family activities should be encouraged to enhance family relationship and warmth. Others include school activities to promote the learning of value-based consuming behavior; activities to promote sufficiency economy, representing role model of parents and teachers; arranging camping activities to promote morality and the learning to restrain with proper living, and to understand the true value according to Buddhism principles that focuses on the consumption of 4 essentials in account of true benefit than the covered value, all of which leading these grade 6 students to practice value-based consuming behavior.